

Justitieministeriet

PB 25

00023 Statsrådet

Ärende: Utlåtande om jämlikhetskommissionens kommittébetänkande justitieministeriet 2009:4, "Förslaget till ny jämlikhetslag och därtill anknuten lagstiftning" (fri översättning från "*Ehdotus uudeksi yhdenvertaisuuslaiksi ja siihen liittyväksi lainsäädännöksi*")

Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland inom handikappsektorn och FDUV (i fortsättningen, vi) tackar för möjligheten att ge ett utlåtande om jämlikhetskommissionens kommittébetänkande justitieministeriet 2009:4, "Förslaget till ny jämlikhetslag och därtill anknuten lagstiftning". Vi kommenterar lagförslaget I utlåtandet kommenterar vi arbetsgruppens förslag till en ny hälso- och sjukvårdslag främst utifrån de finlandssvenska funktionshindrades synvinkel och ur ett människorättsligt perspektiv.

Centret rättigheter för personer med funktionsnedsättning (VIKE) och Finlands Svenska Folkting har också kommenterat lagförslaget på ett förtjänstfullt sätt.

Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland (verksamheten) är en juridisk stödfunktion inom handikappsektorn i Svenskfinland, vars syfte är att ge service till alla handikappgrupper i Svenskfinland. Förbundet De Utvecklingsstördas Väl rf, (FDUV) är huvudpart i och administratör av verksamheten. De övriga parterna i verksamheten är Finlands Svenska Handikappförbund rf, Finlands svenska socialförbund rf, Förbundet Finlands Svenska Synskadade rf, Psykosociala förbundet rf och Svenska hörsselförbundet rf. Verksamheten är en fortsättning och utveckling av projektet Juridiskt ombud 2007 – 2009. Både projektet och verksamheten har beviljats finansiering av Penningautomatföreningen i Finland (RAY).

Allmänt

Det är mycket efterlängtat och tacksamt att det förslås att den nuvarande jämlikhetslagstiftningen förnyas. Vi ser det som en positiv sak att det aktuella lagförslaget syftar till att jämställa olika diskrimineringsgrunderna och tillgången till sanktioner vid diskriminering.

För att syftet med den föreslagna likabehandlingslagen (härefter likabehandlingslagen) skall uppfyllas enligt den föreslagna formuleringen i 1 § likabehandlingslagen "*Syftet med denna lag är att främja likabehandling och förhindra diskriminering samt att effektivera rättsskyddet för personer som utsatts för diskriminering*" skall kunna uppfyllas anser vi att det behövs ytterligare preciseringar. Dessa preciseringar och utredningar behöver också genomföras för att klargöra det osäkra rättsläge som den föreslagna lagstiftningen kan leda till.

Vi anser att följande preciseringar behöver vidtas:

Klarlägga nationalspråkens ställning i förhållande till likabehandlingslagens bestämmelser, speciellt rätten till gottgörelse

I lagförslaget slås lagens tillämpningsområde fast i 2 § likabehandlingslagen. Av detaljmotiveringarna framgår det att tillämpningen av lagen inte som tidigare är beroende av diskrimineringsgrund utan att den föreslås vara av allmän karaktär. Av detaljmotiveringarna till 1 § likabehandlingslagen framgår det att 6 § grundlagen och dess princip om verklig likabehandling är en viktig del av lagstiftningsreformen. Ett av målen med lagreformen är att ställningen för de personer som innehar en svag ställning i samhället skall förstärkas. Ett annat mål är att förstärka likadana möjligheter och säkra rättsställningen för alla de personer som omfattas av den finländska lagstiftningens sfär. Ett ytterligare mål är förebygga diskriminering och stärka rättsskyddet för de som utsatts för diskriminering.

Språk och funktionsnedsättning är exempel på diskrimineringsgrunder som ingår i den icke uttömmande listan på diskrimineringsgrunder i 10 § likabehandlingslagen. I detaljmotiveringarna till 25 § likabehandlingslagen – rätten till gottgörelse – finns det en hänvisning till både språklagen och den samiska språklagen och att dessa lagars reglering av nationalspråkens ställning och rätten att använda dem hos myndigheter bör beaktas vid bedömningen av diskrimineringsgrunderna och rätten till gottgörelse. Vi frågar oss därför vilken ställning nationalspråken och samiska har i förhållande till den föreslagna likabehandlingslagen. Skall diskriminering på grund av ett av nationalspråken eller samiska bedömas utifrån likabehandlingslagen eller ovan nämnda språklagar? Bestämmelserna om sanktioner är inte de samma inom språklagstiftningen, som de är i den föreslagna lagstiftningen. Tillgången till rättsmedel är därför beroende av vilken lag som kommer att tillämpas. För att undvika ett framtida oklart rättsläge och för att uppnå syftet med att rätten till gottgörelse skall vara den samma oberoende av på vilken grund en person diskriminerats är detta något som behöver utredas och preciseras.

I 10 § 2 mom. p.1 likabehandlingslagen förbjuds diskriminering på flera grunder. FNs konvention om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning är en av de människorättskonventioner som stöder att också denna form av diskriminering förbjuds. Vi ställer oss positiva till att denna form av diskriminering tagits med i lagförslaget. Det har kommit till vår kännedom att personer som har svenska som modersmål och som samtidigt har en funktionsnedsättning har utsatts för diskriminering på flera grunder och att också nyfinländare som väljer att lära sig svenska som första språk när de kommer till Finland kan utsättas för diskriminering på flera grunder. Därför anser vi att förhållandet mellan språklagen och den samiska språklagen samt jämlikhetslagen och rätten till gottgörelse vid diskriminering på flera grunder behöver klargöras och utredas. Det finns annars en risk för att en person som utsätts för flerfaldig diskriminering i något av dessa två fall endast kommer att ha rätt att få gottgörelse enligt antingen diskriminering på grund av funktionsnedsättning eller ursprung trots att personen utsatts för diskriminering på flera grunder.

Myndigheternas skyldighet att främja likabehandling (6§ jämlikhetslagstiftningen)

Med hänvisning till föregående rubrik önskar vi uppmärksamma lagstiftaren på att också svenskspråkiga funktionshindrades och deras närståendes rättigheter, skyldigheter och situation beaktas i utvärderingen av lagstiftningsprocessers och reformers inverkan på jämlikheten. Vi förespråkar därför att en språkkonsekvensbedömning alltid görs. I enlighet med FN konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning bör också organisationer som företräder svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning och deras närstående ha en möjlighet att delta i reformer och lagstiftningsprocesser som påverkar rättigheter, skyldigheter och situationen för deras medlemmar.

Tillgänglighetsbegreppet och myndigheterna skyldighet att främja tillgänglighet bör preciseras i det aktuella lagförslaget, eftersom de formuleringar och exempel som nu tas upp på s.59 kan tolkas så att det endast handlar om fysisk tillgänglighet. Tillgänglighet handlar också om tillgången till information och bemötande för att personer med funktionsnedsättning skall kunna delta på jämlika villkor och för att de på ett tryggt sätt kunna delta i arbetslivet, utbildning och fritidssysselsättningar oberoende av funktionsnedsättning.

Behörighetsvillkoren för diskrimineringsombudsmannen och likabehandlingsnämnden

Diskrimineringsombudsmannens behörighet i förhållande till diskriminering på grund av nationalspråken och tillämpningen av likabehandlingslagen i förhållande till nationalspråken framgår inte helt klart av det aktuella lagförslaget och vi ber därför att justitieministeriet klarlägger detta.

Den förordning som enligt 8 § 2 mom. lag om diskrimineringsombudsmannen närmare kommer att föreskriva om delegationen för likabehandlingsärenden bör innehålla formuleringar som garanterar att föreskrifterna för sammansättningen garanterar att det också finns medlemmar som är förtrodda med den svenskspråkiga befolkningen och deras särställning. Det har tidigare nämnts att svenskspråkiga personer med funktionsnedsättning riskerar att utsättas för flerfaldig diskriminering och att det finns invandrare som lär sig svenska som första språk när de flyttar till Finland.

I detaljmotiveringen till 9 § bör det också tilläggas att det bör säkerställas att det finns personal på diskrimineringsombudsmannens byrå som har fullständiga kunskaper i svenska och personal som är insatt i diskriminering på flera grunder. Detta oberoende av att rätten att använda nationalspråken hos myndigheter skall garanteras av språklagen.

När det gäller likabehandlingsnämnden bör det ske ett tillägg till 4 § 2 mom. lagen om likabehandlingsnämnden om att det i nämnden och dess sektioner bör ha representanter för båda nationalspråken och representanter från landets ursprungsbefolkning.

Den svenskspråkiga terminologin

Vi önskar uppmärksamma lagstiftaren på att begreppen person med funktionsnedsättning, funktionshindrad och handikappad inte används konsekvent i lagförslagen.

Eftersom detta handlar om ny lagstiftning förespråkar vi att begreppen person med funktionsnedsättning och funktionshindrad används genomgående, vilket också överensstämmer med nyare finländsk lagstiftning, EU rätten och FN konventionen om mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Handikappad är en mycket stigmatiserade och föråldrad term.

Vi förespråkar därför att handikappade byts ut mot personer med funktionsnedsättning i 3 § lag om diskrimineringsombudsmannen.

Verksamheten Juridiskt ombud i Svenskfinland

Nils Torvalds
ordförande, FDUV

Ulrika Krook
Verksamheten Juridiskt ombud i
Svenskfinland inom
handikappsektorn
Juridiskt ombud, VH